

Sprawozdanie końcowe ze zrealizowanych zadań do umowy nr WFOŚ/pjb/85/58/2014 z dnia 17.03.2014 pn. „Realizacja zadań z zakresu ochrony przyrody w województwie pomorskim etap IV”.

1. Przygotowanie planów ochrony dla rezerwatów przyrody

Efekt rzeczowy

- Wykonano plany ochrony dla 6 rezerwatów przyrody: „Jezioro Sporackie”, „Łęg nad Sweliną”, „Mechowiska Sulęczyńskie”, „Moczadło”, „Pużyckie Łęgi”, „Torfowisko Potoczek”;
- powierzchnia obszarów chronionych objętych planami wynosi 96,3 ha.

Efekt ekologiczny

- Dokumentacje do planów ochrony zawierają szczegółową analizę środowiska przyrodniczego rezerwatów, identyfikują istniejące i potencjalne zagrożenia oraz określają niezbędne działania ochronne oraz zapisy do dokumentów planistycznych gmin, na terenie których położone są rezerваты. Sporządzone na ich podstawie plany ochrony stanowią podstawę formalną i merytoryczną do realizacji działań ochronnych.
- Plany ochrony dla jezior lobeliowych „Jezioro Sporackie” i „Moczadło” wskazują, że w chwili obecnej największym zagrożeniem dla tych ekosystemów jest antropopresja. Pomimo dobrego stanu zachowania jezior, obecności gatunków wskaźnikowych oraz prawidłowych parametrów fizykochemicznych wody, zniszczenia powodowane przez nielegalne rekreacyjne użytkowanie może spowodować utratę przedmiotu ochrony tych obiektów. Zjawisko to dotyczy przede wszystkim rezerwatu „Moczadło”. Realizacja planów ochrony przyczyni się do zachowania siedliska przyrodniczego 3110 jeziora lobeliowe.
- Dokumentacja do planu ochrony rezerwatu „Mechowiska Sulęczyńskie” potwierdza wybitne walory tego terenu. Plan ochrony wskazuje, że zachowanie walorów przyrodniczych torfowisk alkalicznych wymaga ekstensywnego użytkowania (koszenia); w przypadku tego rezerwatu konieczne jest również kontynuowanie i rozszerzenie zakresu intensywnego usuwania gatunków inwazyjnych (trzciny, pałki, wierzb i gatunków drzewiastych), jak również stabilizacja warunków wodnych torfowiska. Realizacja planu ochrony przyczyni się do zachowania siedlisk przyrodniczych: 7230 torfowiska zasadowe, 7140 torfowiska przejściowe, 91D0 bory bagienne.
- Analiza środowiska przyrodniczego i zagrożeń wskazana w planie ochrony rezerwatu „Torfowisko Potoczek” wskazuje na konieczność podjęcia pilnych działań zmierzających do polepszenia warunków wodnych torfowiska, przede wszystkim poprzez zamknięcie rowów melioracyjnych odwadniających cały obiekt. Działania te nie przywrócą pierwotnych walorów torfowiska (otwartej powierzchni z mszarem), ale powinny zahamować murszenie torfu i utrzymanie fitocenozy boru bagiennego z

enklawami otwartego torfowiska wysokiego. Realizacja planów ochrony przyczyni się do zachowania siedlisk przyrodniczych 7120 torfowiska wysokie zdegradowane lecz zdolne do naturalnej lub stymulowanej regeneracji, 91D0 bory i lasy bagienne.

- Plan ochrony dla rezerwatu „Łęg nad Sweliną” - sporządzony dokument wskazuje na zagrożenia związane z ew. pogorszeniem się kondycji przedmiotu ochrony - łągów w wyniku pogorszenia się stosunków wodnych i oddziaływaniem pobliskich terenów zabudowanych. Innym z wymienionych zagrożeń jest zaniechanie ekstensywnego użytkowania łąk na których występują storczyki i postępująca sukcesja. Projekt planu ochrony zakłada przeciwdziałanie powyższym zagrożeniom poprzez wprowadzenie odpowiednich zapisów do planu ochrony oraz podjęcie działań ochronnych na terenie rezerwatu,
- Plan ochrony „Pużycie Łęgi” - przedmiotem ochrony jest mozaika ekosystemów leśnych i łąkowych występująca na obszarze podmokłym i źródłiskowym. Dlatego też stwierdzone w dokumentacji zagrożenia dla przedmiotu ochrony związane są z możliwą zmianą stosunków wodnych w zlewni rezerwatu. W chwili obecnej warunki hydrologiczne są stabilne, dlatego też autorzy opracowania skoncentrowali się na zaplanowaniu sposobów ochrony czynnej na zbiorowiskach łąkowych ulegających sukcesji. Zwraca się również uwagę na sąsiedztwo kopalni kruszyw i do tej pory nie stwierdzony jej wpływ na pogorszenie stosunków wodnych. Ewentualny jej wpływ powinien być przedmiotem dalszych badań.

2. Przygotowywanie planów zadań ochronnych i planów ochrony dla obszarów Natura 2000

Efekt rzeczowy

W ramach projektu przygotowano 3 dokumentacje planów zadań ochronnych, dla trzech obszarów Natura 2000: Torfowisko Pobłockie PLH220042, Pływające Wyspy pod Rekowem PLH220022, Bagna Izbieckie PLH220001. Łącznie powierzchnią planowania objęto 1005,9 ha.

Efekt ekologiczny

- Stworzone dokumentacje planów zadań ochronnych stanowią merytoryczną podstawę przeprowadzenia działań ochronnych i umożliwiły już aktualnie zaplanowanie środków finansowych na ten cel,
- Z przygotowanej w 2014r. dokumentacji planu zadań ochronnych dla obszaru Torfowisko Pobłockie PLH220042 wyniknęła potrzeba dodatkowych działań ochronnych związanych z poprawą uwilgotnienia siedlisk przyrodniczych (kompleksu siedlisk torfowiskowych 7110, 7120, 7140, 4010, 91D0), które nie wynikały z planu ochrony rezerwatu przyrody „Torfowisko Pobłockie” pokrywającego się z powierzchnią obszaru Natura 2000. Dokumentacja posłużyła zatem do zmiany zarządzenia w sprawie planu ochrony rezerwatu, uwzględniając już potrzebę budowy przetamowań mających na celu zatrzymanie odpływu wody z torfowiska, a tym samym poprawę stanu ochrony siedlisk 7110, 7120, 7140,

- Dokumentacja planu zadań ochronnych dla obszaru Pływające Wyspy pod Rekowem PLH220022 (2015r.) wskazuje na potrzebę podjęcia działań ochrony czynnej dla poprawy stanu ochrony siedliska 3160 zbiorniki dystroficzne oraz dla utrzymania właściwego stanu ochrony siedlisk torfowiskowych 7110, 7140 i 91D0 (kompleks torfowisk wysokich, przejściowych i borów bagiennych). Dotyczą one głównie remontu istniejących przetamowań oraz zasypania istniejących rowów,
- Dokumentacja planu zadań ochronnych dla obszaru Bagna Izbickie PLH220001 (2015r.) wykazała największą potrzebę podjęcia działań ochronnych, w celu poprawy stanu ochrony siedlisk przyrodniczych- kompleksu siedlisk 7120 torfowiska wysokie zdegradowane lecz zdolne do naturalnej lub stymulowanej regeneracji oraz 91D0-lasów i borów bagiennych. Pilnej realizacji wymaga zablokowanie odpływu powierzchniowego z torfowiska poprzez budowę przegród torfowych, drewniano-ziemnych, podniesienie rzędnej piętrzenia istniejących przegród, zablokowanie przepustów. Zaplanowano także usuwanie drzew w celu odtworzenia otwartej powierzchni torfowiska na powierzchni ok. 59 ha oraz usuwanie odrośli lub nalotów drzew na powierzchni 76,99 ha w trzech nawrotach w okresie obowiązywania planu (10 lat).

3. Ocena efektów wykonywanych działań ochronnych oraz stanu zachowania przedmiotów ochrony

1) Ocena stanu zachowania przedmiotu ochrony rezerwatu przyrody „Brzęczek”

Efekt rzeczowy

- Oszacowano zakres przestrzenny powierzchni, na której nastąpiło zniszczenie drzewostanu na skutek huraganowego wiatru w 2010 r. oraz rozpoznano zapoczątkowane kierunki sukcesji;
- oceniono stan zachowania głównego przedmiotu ochrony rezerwatu, tj. żywej buczyny;
- oceniono efekty realizacji planu ochrony;
- powierzchnia objęta badaniami – 25,49 ha.

Efekt ekologiczny

W czerwcu 2010 r. na skutek huraganowego wiatru w rezerwacie nastąpiło całkowite zniszczenie około 170-letniego drzewostanu bukowego na powierzchni 2,10 ha. Ze względu na położenie tej powierzchni w rezerwacie pozostawiono ją bez jakiegokolwiek ingerencji. Ogromna ilość martwego drewna oraz spontaniczna sukcesja stanowią sytuację wyjątkową nie tylko w skali rezerwatu „Brzęczek”. Po 4 latach od zniszczenia drzewostanu oceniono kierunki sukcesji oraz założono powierzchnie kontrolne, które będą służyły do dalszej oceny zachodzących zmian.

Ocena realizacji planu ochrony wskazuje na prawidłowy kierunek działań zapisanych w planie oraz konieczność ich kontynuacji. Zabiegi wykonane do czasu wykonania oceny są niewystarczające dla polepszenia stanu zniekształconych

fitocenozy. Ocena wykazała również, że nie ma potrzeby pozostawiania w rezerwacie wszystkich drzew przeznaczonych do wycięcia; ilość „martwego” drewna w rezerwacie jest już bardzo duża.

2) Ocena stanu zachowania przedmiotu ochrony rezerwatu przyrody „Jałowce”

Efekt rzeczowy

- Wykonano inwentaryzację wraz z oceną stanu zdrowotnego wszystkich osobników jałowca *Juniperus communis* – przedmiotu ochrony rezerwatu „Jałowce”;
- powierzchnia objęta badaniami – 1,29 ha.

Efekt ekologiczny

W trakcie inwentaryzacji zidentyfikowano 122 jałowce, z czego 82 osobniki były zupełnie martwe, 17 uznano za zamierające, a tylko 23 posiadające przynajmniej 25% żywych pędów i zielonych igieł. Badania potwierdziły również wcześniejsze spostrzeżenia, że jałowce w rezerwacie nie rozmnażają się; nie występują na tym terenie młode pokolenie. Uzyskane wnioski świadczą o bezpowrotnej utracie walorów rezerwatu i będą podstawą merytoryczną do jego likwidacji.

3) Inwentaryzacja wybranych elementów środowiska przyrodniczego rezerwatu „Słone Łąki” wraz z oceną stanu ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków

Efekt rzeczowy

- Sporządzono inwentaryzację i ocenę zbiorowisk roślinnych, siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin szczególnej troski;
- wskazano i oceniono aktualne zagrożenia dla rezerwatu;
- wskazano kierunki koniecznych działań ochronnych;
- oceniono dotychczasowy sposób ochrony rezerwatu;
- powierzchnia objęta badaniami – 27,76 ha.

Efekt ekologiczny

Inwentaryzacja stanowi aktualne źródło danych nt poszczególnych walorów rezerwatu. Informacje te są szczególnie istotne, gdyż grunty znacznej części obiektu są własnością prywatną, na których RDOŚ w Gdańsku nie może wykonywać niezbędnych działań ochronnych. Oceny wykonywane systematycznie co kilka lat dokumentują aktualny stan przedmiotów ochrony rezerwatu, zagrożenia oraz wskazują sposoby ich eliminacji. Sporządzona w 2015 r. inwentaryzacja pozytywnie ocenia stan siedlisk i gatunków na powierzchniach, na których wykonywane są działania ochronne (koszenie), natomiast w płatach nie objętych ochroną czynną widoczna jest ekspansja trzciny i mniejszy udział gatunków cennych.

Sporządzona inwentaryzacja ocenia walory rezerwatu, zagrożenia i konieczne działania ochronne z uwzględnieniem podziału ewidencji państwowej, co umożliwi wskazania poszczególnym właścicielom gruntów sposobu gospodarowania zgodnego z wymogami ochronnymi rezerwatu.

4) Dokumentacja przyrodnicza terenów planowanych do włączenie do rezerwatu przyrody „Mechowiska Sulęczyńskie”

Efekt rzeczowy

- Sporządzono inwentaryzację i ocenę wybranych elementów środowiska przyrodniczego (flora, roślinność, zwierzęta bezkręgowce, zwierzęta kręgowce, siedliska przyrodnicze) terenów planowanych do włączenia do rez. „Mechowiska Sulęczyńskie”;
- powierzchnia objęta badaniami – 2,63 ha.

Efekt ekologiczny

Badania potwierdziły wybitne walory terenu planowanego do włączenia do rezerwatu. Znaczna jego część obejmuje siedlisko 7230 torfowiska alkaliczne, które jest głównym przedmiotem ochrony rezerwatu. Na obszarze tym występują również cenne gatunki roślin, m.in. lipiennik Loesela. Obszar ten został już włączony w granice rezerwatu (zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Mechowiska Sulęczyńskie” (Dz. Urz. Woj. Pom. z 2015 r. poz. 4393).

5) „Hopowo”- uzupełnienie stanu wiedzy o stanie zachowania gatunku traszki w obszarze mającym znaczenie dla Wspólnoty Hopowo PLH220010

Efekt rzeczowy

Wykonano badania dotyczące uzupełnienia stanu wiedzy o występowaniu traszki *Triturus cristatus* w granicach obszaru Natura 2000 Hopowo, zgodnie z zapisem Zarządzenia nr 18/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 1 sierpnia 2012r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Hopowo PLH220010 (Dz. Urz. Woj. Pom. poz. 3433).

Efekt ekologiczny

Przeprowadzone kontrole nie potwierdziły obecności traszki grzebieniastej w sezonie 2014 na obszarze Natura 2000 Hopowo PLH 220010. Nie stwierdzono okazów dorosłych ani stadiów rozwojowych tego gatunku. Nie wykryto również jaj traszki przyklejonych do roślinności wodnej. Gatunek nie został zatem włączony na listę przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000 Hopowo.

4. Wsparcie czynnych zabiegów ochrony przyrody w granicach ostoi Natura 2000 oraz w rezerwach przyrody w woj. pomorskim

1) Usuwanie samosiewów i odrośli drzew w rezerwach „Bagna Izbickie” i „Torfowisko Pobłockie”

Efekt rzeczowy

- Usunięto samosiewy drzew (sosny i brzozy) z powierzchni 13,35 ha (11,48 ha w rez. „Bagna Izbickie” i 1,87 ha w rez. „Torfowisko Pobłockie”);
- wycięto odrośla wcześniej usuwanych drzew z powierzchni 14,07 ha (12,83 ha w rez. „Bagna Izbickie” i 1,24 ha w rez. „Torfowisko Pobłockie”).

Efekt ekologiczny

Prace wykonano na przesuszonych torfowiskach wysokich, na których na skutek obniżenia poziomu wody w złożu torfowym nastąpiła ekspansja brzozy i sosny na siedliska torfowiskowe (siedlisko 7120) i wrzosowiskowe (siedlisko 4010). Usuwanie drzew i ich odrośli z powierzchni pierwotnie otwartych (bezdrzewnych) torfowisk miało na celu ograniczenie ewapotranspiracji oraz poprawę warunków świetlnych dla światłożądnych gatunków torfowiskowych. Usunięcie drzew (lub części drzew) zahamuje proces ustępowania cennych gatunków mszarnych i wrzosowiskowych i ograniczy ekspansję pospolitych taksonów związanych z przesuszonymi zaroślami brzozowymi i sosnowymi; w niektórych płatach umożliwi rozwój runa w miejscach, w których do tej pory w ogóle go nie było ze względu na silne ocienienie dna lasu. Oprócz poprawy warunków siedliskowych dla gatunków roślin i zbiorowisk torfowiskowych, przywrócenie otwartych powierzchni umożliwi też wykorzystanie tych terenów przez zwierzęta. W rez. „Bagna Izbickie” na powierzchniach z których usunięto drzewa corocznie odbywa się rykowisko jeleni; zwierzęta chronią się tam również w okresie zimowym.

2) Zabezpieczenie wartości przyrodniczych rezerwatu „Bielawa” przed degradacją

Efekt rzeczowy

- 3 sprawozdania miesięczne potwierdzające pełnienie dyżurów na wieży p-poż. oraz patrolowanie obszaru rezerwatu „Bielawa”, w tym zatrzymanie w granicach rezerwatu 513 osób łamiących przepisy, głównie zakaz wstępu;
- 513 osób zatrzymanych w rezerwacie „Bielawa” i edukowanych o walorach przyrodniczych rezerwatu oraz obowiązujących na tym obszarze ograniczeniach wynikających z naturalnych wymagań ochrony przyrody i z obowiązujących przepisów prawnych;
- usunięcie odpadów zmieszanych zlokalizowanych w 2 miejscach w granicach rez. „Bielawa” - łącznie ok 1,1 m².

Efekt ekologiczny

Rezerwat „Bielawa” utworzono ze względu na cenny ekosystem torfowiskowy, w tym na szczególne znaczenie dla ptaków wodno-błotnych.

Zrealizowanie zadania przyczyniło się do kształtowania w świadomości osób zamieszkujących pobliskie miejscowości i osób przyjezdnych poczucia, że ten obszar jest szczególnie ważny i cenny przyrodniczo oraz że zasługuje na szczególną opiekę i dbałość ze strony człowieka. Dzięki zrealizowaniu zadania zwiększono bezpieczeństwo ptaków w okresie lęgowym oraz zmniejszono zagrożenie całego ekosystemu ze strony pożarów. Usunięcie śmieci zmniejszyło zagrożenie, jakie śmieci stanowią dla zwierząt zamieszkujących rezerwat, ograniczyło negatywny wpływ na trofię siedliska i zmianę składu gatunkowego zbiorowisk roślinnych, a także wpłynęło na poprawę wizerunku samego rezerwatu oraz RDOŚ w Gdańsku, jako gospodarza i opiekuna tego obszaru.

3) Przywrócenie dojazdu do studni przeciwpożarowej nr 2 w rezerwacie „Bielawa”

Efekt rzeczowy

- przywrócenie przejezdności drogi o charakterze przeciwpożarowym do studni nr 2 na łącznej długości 424 mb;
- usunięcie samosiewów drzew z łącznej powierzchni 1 ha;
- ukształtowanie 1 niecki zwiększającej silnie uwilgotnioną powierzchnię korzystną dla rozwoju roślin hydrofilnych.

Efekt ekologiczny

Rezerwat „Bielawa” zmeliorowany i osuszony w ubiegłym stuleciu, podlega obecnie silnemu zagrożeniu pożarowemu. Decyzją Komendanta Powiatowej Komendy Straży Pożarnej w Pucku został nałożony na RDOŚ w Gdańsku obowiązek zapewnienia dojazdu do studni p.poż., m.in. do studni nr 2. Realizacja zadania umożliwiła przejazd przez najtrudniejszy, silnie zatorfiony odcinek drogi. Materiał powstały na skutek kształtowania niecki oraz usuwania drzew został wykorzystany do zapewnienia przejezdności nawierzchni. Zabiegi wpłynęły również na poprawę warunków świetlnych i wodnych torfowiska.

4) Zakup GPS do rejestrowania zabiegów wykonywanych w rezerwacie „Bielawa”

Efekt rzeczowy

- zakup GPS z aparatem fotograficznym wraz z kartą zapisu danych i dodatkowymi akumulatorami.

Efekt ekologiczny

Zakup GPS z aparatem fotograficznym umożliwi sprawne rejestrowanie i ewaluację wykonywanych zabiegów ochronnych oraz wynikających z tego zmian stanu środowiska, identyfikację stanowisk cennych gatunków, a także stan urządzeń przeciwpożarowych i urządzeń zabezpieczających przed antropopresją oraz wykroczeń popełnianych w

rez. Bielawa. Wykonana dokumentacja będzie służyła ewaluacji prowadzonych działań ochronnych i inwentaryzacji cennych gatunków, a w przypadku zidentyfikowanych zagrożeń – możliwości przeciwdziałania im.

5) Wykonanie zabiegów ochronnych w rezerwacie przyrody „Mechowiska Sulęczyńskie”

Efekt rzeczowy

- Wykonano ręczne wykoszenie roślinności zielnej (głównie trzciny i pałki) na powierzchni 3,3 ha mechowiska;
- wykonano ręczne wykoszenie odrośli wierzbowych (o wysokości ok. 0,7 m) na powierzchni ok. 1,1 ha;
- usunięto biomasę z powierzchni wykaszanych (do rowu odwadniającego torfowisko oraz poza granice rezerwatu).

Efekt ekologiczny

Znaczna część torfowiska porośnięta jest trzcina oraz pałką. Są to gatunki na tym terenie inwazyjne, które w negatywny sposób wpływają na szatę roślinną mechowiska: ograniczają dostęp światła, tworzą zbitą warstwę martwych szczątków utrudniających kiełkowanie nasion cennych gatunków związanych z siedliskiem 7230 (torfowiska alkaliczne), przyczyniają się do eutrofizacji fitocenozy, w konsekwencji prowadzą do degradacji zbiorowisk mechowiskowych.

Wykonane działania ochronne spowodowały usunięcie z łącznej powierzchni 4,17 ha niepożądanych gatunków oraz eliminację biomasy, odsłonięcie powierzchni mechowiska (polepszenie warunków świetlnych), osłabienie możliwości regeneracji w następnym sezonie (poprzez usunięcie części nadziemnych przed zgromadzeniem przez rośliny materiałów zapasowych w kłęczach). Ograniczenie konkurencji i poprawa warunków siedliskowych przyczynią się do poprawy stanu zachowania zbiorowisk mechowiskowych, zwiększą szansę na rozwój cennych gatunków np. lipiennika Loesela. Działania te muszą być wykonywane systematycznie, aż do ograniczenia udziału gatunków inwazyjnych.

6) Wykonanie zabiegów czynnej ochrony w rezerwacie przyrody „Słone Łąki”

Efekt rzeczowy

Wykonano pokos oraz usunięto biomasę z powierzchni około 5 ha w granicach rezerwatu przyrody „Słone Łąki” znajdującego się na terenie obszarów Natura 2000 „Zatoka Pucka i Półwysep Helski” oraz „Zatoka Pucka”.

Efekt ekologiczny

W obrębie obszarów Natura 2000 „Zatoka Pucka i Półwysep Helski” oraz „Zatoka Pucka” – w ramach czynnej ochrony halofilnych łąk nadmorskich w granicach obszarów Natura 2000 „Zatoka Pucka i Półwysep Helski” oraz „Zatoka Pucka”, wykonano pokos oraz usunięto biomasę z powierzchni około 5 ha. Głównym celem wykonywanych zabiegów jest powstrzymanie sukcesji trzciny wkraczającej na cenne zbiorowiska i powodującej ich degradację po zaprzestaniu tradycyjnego ekstensywnego wykorzystania rolniczego.

7) Wykonanie zabiegów ochrony czynnej w rezerwach „Kwidzyńskie Ostnice” i „Miłachowo”

Efekt rzeczowy

- Wykoszono i usunięto roślinność zielną i odrosła drzew i krzewów na powierzchni 0,6 ha w rez. „Kwidzyńskie Ostnice”;
- wycięto i usunięto zarośla tarniny na powierzchni 2 ha w rezerwacie „Miłachowo”;
- wycięto i usunięto odrosła tarniny na powierzchni 1 ha w rezerwacie „Miłachowo”;
- wykoszono i usunięto roślinność zielną na całej powierzchni (3ha) rezerwatu „Miłachowo”.

Efekt ekologiczny

Rezerwaty „Miłachowo” i „Kwidzyńskie Ostnice” powołano dla ochrony muraw kserotermicznych. W obu przypadkach po objęciu ochroną prawną zaniechano użytkowania właściwego dla tego typu ekosystemów, tj. wypasu owiec, czego konsekwencją była inwazja krzewów i drzew. W rez. „Kwidzyńskie Ostnice” na murawach były też wykonywane przez zarządcę terenu nasadzenia drzew. Rozwój roślinności drzewiastej spowodował znaczną degradację fitocenozy murawowych – zubożenie florystyczne, ustąpienie światłolubnych gatunków murawowych, wkraczanie taksonów właściwych dla ekosystemów zaroślowych i leśnych.

Wykonane prace spowodowały eliminację gatunków konkurencyjnych dla roślin murawowych, zarówno drzewiastych, jak i zielnych, usunięcie biomasy nadmiernie eutrofizującej siedlisko (niedopuszczenie do jej pozostawienia na miejscu i tworzenia wojłoku uniemożliwiającego kiełkowanie bylin), poprawę warunków świetlnych oraz przygotowanie siedliska do wypasu owiec i kóz. Prace te powinny być wykonywane systematycznie (corocznie), aż do momentu wprowadzenia wypasu owiec na całej powierzchni muraw.

8) Zakup tabliczek aluminiowych - rezerwat przyrody „Cisy nad Czerską Strugą”

Efekt rzeczowy

Zakupiono 500 tabliczek aluminiowych z numeracją od 1 do 500.

Efekt ekologiczny

Tabliczki będą wykorzystane podczas sporządzania planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Cisy nad Czerską Strugą”, a następnie w trakcie realizacji zabiegów ochronnych.

We wszystkich rezerwatach chroniących cisa w woj. pomorskim zidentyfikowano zagrożenie dla populacji cisa polegające na nadmiernym zwarciu wszystkich warstw lasu oraz znacznym zacieleniu. Niedobór światła powoduje obumieranie starszych osobników cisa, zahamowanie produkcji nasion oraz zamieranie młodego pokolenia. Dla polepszenia warunków świetlnych niezbędne będzie przerzedzenie warstwy drzew, podrostu i podszytu gatunków konkurencyjnych dla cisa. Działania te muszą być zaplanowane indywidualnie dla każdego osobnika cisa, gdyż nagła zmiana intensywności oświetlenia może spowodować jego gwałtowne zamieranie. Dla prawidłowego opisu cisów i ich identyfikacji w trakcie prac ochronnych konieczne będzie założenie na każdym osobniku tabliczki numerem. System taki jest stosowany od kilkudziesięciu lat w rez. „Cisy w Czarnem”, co umożliwi prześledzenie losów każdego z opisanych cisów na przestrzeni lat oraz indywidualną ochronę każdego z nich.

9) Czynna ochrona w rezerwacie przyrody „Cisy nad Czerską Strugą”

Efekt rzeczowy

W ramach zadania wykonano grodzenie siatką leśną dwóch powierzchni nasadzeń cisa pospolitego, o łącznej powierzchni grodzonej 0,6 ha.

Efekt ekologiczny

Rezerwat „Cisy nad Czerską Strugą” powołano dla ochrony stanowiska cisa pospolitego. Grodzenie ma przyczynić się do ochrony tego gatunku przed zgryzaniem przez zwierzęta. Dotyczy to przede wszystkim młodych cisów, które są szczególnie narażone na presję ze strony zwierząt.

10) Czynna ochrona w rezerwacie „Ustronie”

Efekt rzeczowy

W ramach zadania:

- ręcznie usunięto podrosty i naloty grabowo-bukowe na powierzchni 6,76 ha;
- wykonano cięcia pielęgnacyjne w przegęszczonym, młodym drzewostanie bukowym na powierzchni ok. 0,25 ha

Efekt ekologiczny

Rezerwat przyrody „Ustronie” powołano w celu zachowania fragmentu lasu mieszanego o charakterze naturalnym z objętym ochroną gatunkową jarzębem brekinią *Sorbus torminalis*. Jest to gatunek światłolubny, nie znoszący pełnego zacielenia. Do kwitnienia, owocowania oraz przetrwania siewek niezbędne są odpowiednie warunki świetlne. Zagrożeniem jest znaczne zwarcie drzew, wpływające negatywnie na odnowienie i

żywołność jarzębu, a także stwarzające dla niego nadmierną konkurencję. Przez długi czas nie były tu wykonywane zabiegi co sprawiło, że drzewostan o składzie gatunkowym zbliżonym do naturalnego, z gatunkami charakterystycznymi dla siedlisk borowych i grądowych, wypiera jarzęba brekinię. Obecnie chroniony fragment siedliska leśnego stanowi różnowiekowy i wielogatunkowy drzewostan z okazałymi osobnikami sosen, dębów, buków, grabów, osik, olszy, świerków oraz brzoź. W podszycie dominują podrosty i naloty buka oraz graba.

Wykonane prace, polegające na usuwaniu podrostów i nalotów grabowo-bukowych oraz na wykonaniu cięć pielęgnacyjnych w przegęszczonym drzewostanie bukowym spowodowały, że poprawie uległy warunki świetlne dna lasu. Przyczyniło się to także do zmniejszenia konkurencji dla osobników juwenilnych jarzębu brekinii. Dodatkowo ścięte drzewa pozostawione zostały w rezerwacie do biologicznego rozkładu. Pozostawiono je w miejscach nie zagrażających młodocianym osobnikom jarzębu brekinii.

11) Rezerwat „Moczało” – zamontowanie dwóch szlabanów

Efekt rzeczowy

Zakupiono i ustawiono 2 szlabany

Efekt ekologiczny

Szlabany ustawiono na leśnych drogach na granicy rezerwatu chroniącego jezioro lobeliowe „Moczało” w celu uniemożliwienia wjazdu niepowołanych samochodów na teren rezerwatu. Szlabany przyczynią się do ograniczenia antropopresji, niszczenia roślinności i brzegu jeziora.

12) Monitoring hydrologiczny w rezerwacie przyrody „Piaśnickie Łąki” oraz na obszarze Natura 2000 Piaśnickie Łąki PLH22002

Efekt rzeczowy

W ramach monitoringu stworzono sieć hydrologiczną złożoną z urządzeń badających poziom wód gruntowych oraz na podstawie uzyskanych pomiarów sporządzono dokumentację.

Efekt ekologiczny

Wyniki uzyskanego monitoringu stanowią realizację zapisów zawartych w planie zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Piaśnickie Łąki dotyczących realizacji kompleksowego systemu monitoringu obszaru dotyczącego siedlisk przyrodniczych: 6410, 91D0, 7120, 1130. Ponadto wykonane badania będą stanowić część dokumentacji niezbędnej do sporządzenia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Piaśnickie Łąki”.

Wyniki monitoringu wskazują na bardzo silną zależność pomiędzy poziomem morza i stanu Piaśnicy. Zjawisko wnikania wód słonych do rzeki Piaśnicy jest zjawiskiem dynamicznym, jednak krótkotrwałe. W roku 2015 zdarzało się ono trzykrotnie, po czym wody słone po zmianie kierunku wiatru wracały do poziomu pierwotnego. Autorzy w

dokumentacji wskazują na konieczność kontynuacji pomiarów i utrzymania powstałej sieci pomiarowej oraz konieczności uzupełnienia danych, gdyż z punktu widzenia hydrologii okres badań był zbyt krótki i nie pozwolił na rozpoznanie i szczegółowe opisanie procesów hydrogeologicznych wpływających na warunki obszaru. Zwrócono również uwagę, iż okres badań zawierał się w roku bardzo suchym i należałoby wyeliminować wpływ krótkookresowych anomalii pogodowych na opis warunków obszaru.

13) Wykonanie zabiegów czynnej ochrony w rezerwacie przyrody „Ostrów Trzebielski”.

- 1) Usunięcie roślinności krzewiastej i drzewiastej o zwartych i gęstych koronach z części wyspy stanowiącej teren gniazdowania ptaków wodno-błotnych w północno-wschodniej części wyspy położonej w rezerwacie przyrody Ostrów Trzebielski (działka nr 251, obręb Lipnica, gmina Lipnica).

Efekt rzeczowy

W trakcie realizacji zabiegów usunięto drzewa i krzewy zarastające oraz przekształcające siedliska ptaków wodno-błotnych:

- około 250 m² krzewów gatunków głóg sp., leszczyna, bez czarny, szakłak, drzewa owocowe,
- 13 osobników drzew gatunku olsza czarna o łącznej masie około 3 m³
- 1 osobnik drzewa gatunku głóg sp. o łącznej masie ok. 1 m³

Omawiane działania wykonywano w oparciu o Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku nr 4/2014 z dnia 13 lutego 2014 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Ostrów Trzebielski”.

Efekt ekologiczny

Celem wykonywanych prac było ograniczenie sukcesji drzew i krzewów w obrębie siedlisk lęgowych ptaków wodno-błotnych będących przedmiotem ochrony rezerwatu „Ostrów Trzebielski”. Stopniowe zarastanie użytków zielonych na wyspie jeziora przez drzewa i krzewy powoduje spadek atrakcyjności i utratę siedlisk wykorzystywanych głównie przez mewy i rybitwy przystępujące do lęgów w rezerwacie. Wykonanie zabiegów czynnej ochrony skutkuje także ograniczeniem ilości miejsc wykorzystywanych przez ptaki krukowate jako czatownie, co skutkuje na ograniczeniem ich presji na lęgi gatunków kolonijnych gnieźdzących się na ziemi.

- 2) Ograniczenie liczebności norki amerykańskiej na terenie rezerwatu przyrody Ostrów Trzebielski oraz terenach przyległych.

Efekt rzeczowy

Odłowy przeprowadzono w opisanym dalej obszarze przez 25 dni (nie wliczając czasu potrzebnego na rozstawienie i usunięcie pułapek) w listopadzie i grudniu 2015 r. przy użyciu 30 eksponowanych jednocześnie pułapek żywołownych spełniających wymogi

Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 września 2009 r. w sprawie stosowania pułapek żywołownych. (Dz. U. nr 167, poz. 1321).

Teren prowadzenia odłowów obejmował rejon jeziora Trzebielsk, bezpośrednie sąsiedztwo tego zbiornika oraz wszystkie zbiorniki i ciekі stanowiące potencjalne miejsca stałego występowania lub „wektory” rozprzestrzeniania się norki amerykańskiej w tym:

- wyspę jeziora Trzebielsk wraz ze słabo dostępnym półwyspem w części wschodniej jeziora
- ok. 5-cio kilometrowy odcinek rzeki Prądzonka (od miejsca na wysokości wsi Borowy Młyn)
- ok. 700 metrowy odcinek bezimiennej ciekі wpadającego do Prądzonki ok. 1,5 km od jez. Trzebielsk (od wsi Prądzona do ujścia rzeki Prądzonki)
- ok. 1,5 km odcinek głównego rowu melioracyjnego łączącego jez. Trzebielsk z jez. Lipionek oraz wschodni brzeg jez. Lipionek i jezioro Głębozec,
- jezioro Kiedrowickie
- jezioro Osowo Duże
- jezioro Bornik
- ok. 3,5 kilometrowy odcinek rzeki Osusznica (od Źródeł w rejonie osady Dampel do miejscowości Osusznica).

Zadanie realizowane jest w oparciu Zarządzenie nr 4/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 13 lutego 2014 w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Ostrów Trzebielski”

W trakcie odłowów schwytano 11 osobników tchórza zwyczajnego oraz 8 osobników szczura wędrownego, nie schwytano żadnego osobnika norki amerykańskiej. W związku z faktem, iż zadania ochronne dla rezerwatu przewidują ograbienie liczebności wyłącznie norki amerykańskiej, wszystkie inne gatunki schwytane w pułapki były niezwłocznie uwalniane.

W ramach zadania zakupiono także 5 fotopułapek wraz z niezbędnym zasilaniem i kartami pamięci w celu prowadzenia monitoringu występowania norki amerykańskiej i innych drapieżników mogących powodować straty w lęgach ptaków gniazdujących w rezerwacie.

Efekt ekologiczny

Norka amerykańska w chwili obecnej najprawdopodobniej nie występuje na obszarze objętym odłowami, pomimo stwierdzenia jej bytności w latach ubiegłych, w tym wyrządzenia poważnych strat w lęgach mew i rybitw gniazdujących w rezerwacie. Wyniki odłowów, w tym schwytanie 11 osobników tchórza zwyczajnego – gatunku zajmującego zbliżoną niszę w ekosystemie świadczy o właściwym dobraniu zarówno metody i narzędzi odłowu, użytej przynęty jak i ich rozmieszczenia. Pomimo braku odłowionych norek amerykańskich teren rezerwatu oraz obszary przyległe powinny być objęte monitoringiem w celu określenia czy tereny te nie są ponownie rekolonizowane przez omawiany gatunek oraz w razie zaistnienia potrzeby podjęcia kroków ograniczających liczebność norki amerykańskiej.

14)Bocheńskie Błoto

Planowane w rezerwacie działania ochrony czynnej miały na celu eliminację gatunków obcych siedliskowo - świerk i sosna. W ramach działania planowano także powstrzymanie sukcesji torfowiska zarastającego trzcina i wywiezienie poza jego obszar uzyskanej biomasy. Przeprowadzona w tym zakresie procedura wyłonienia wykonawcy została przeprowadzona prawidłowo i w terminie. Jednak w momencie sporządzenia umowy z Wykonawcą prac, ten wycofał się podając jako przyczynę, iż nie jest w stanie wykonać zlecenia. Ponowne przeprowadzenie procedury skutkowałoby niezgodnością z zapisami planu ochrony, w którym to określony jest termin realizacji zadania - wykaszania trzciny - na przełomie miesięcy lipiec/sierpień. Niemożliwym stało się przy tym zachowanie zasad określonych w tym dokumencie, gdyż ponowna procedura wyłaniania wykonawcy, jak i ew. podpisanie z nim umowy możliwe było najwcześniej na początku września, a przewidziane w ramach umowy zakończenie prac - 30 września.

15)Wykonanie zabiegów czynnej ochrony Natura 2000 „Jeziora Wdzydzkie” w miejscowości Przytarnia

Efekt rzeczowy

Ręczne wykoszono biomasę na powierzchni ok. 0,4 ha obszaru Natura 2000 „Jeziora Wdzydzkie” w miejscowości Przytarnia. Ponadto usunięto biomasę poza stanowisko.

Efekt ekologiczny

Zadania dotyczyły czynnej ochrony stanowiska *Saxifraga hirculus*. Zabiegi czynnej ochrony stanowiska skalnicy torfowiskowej znajdującego się na południowo-zachodnim brzegu jeziora Polgoszcz przeprowadzone w 2015 r. są kontynuacją działań podjętych w latach poprzednich. Działania podjęte w bieżącym roku miały na celu zachowanie właściwego stanu siedliska tego trudnego do stwierdzenia i obserwacji gatunku.

16)Usuwanie barszczu Sosnowskiego, z terenu obszaru Natura 2000 PLH220080 Prokowo.

Efekt rzeczowy

Wykoszono okazy barszczu, rosnące w niewielkich skupiskach o łącznej powierzchni około 2 arów oraz pojedynczo wzdłuż drogi leśnej na odcinku około 1300 m., oraz ręczne usunięto okazy barszczu przechodzące w fazę generatywną, aby nie dopuścić do ich owocowania, umożliwiającą dalszą ekspansję gatunku poprzez podcinanie szyi korzeniowej wszystkich okazów barszczu Sosnowskiego, w celu ich osłabienia, przygotowującego do całkowitego usunięcia. Ponadto wykoszenie pobocza drogi leśnej po uprzednim usunięciu barszczu Sosnowskiego na odcinku około 1,3 km, po około 2 m szerokości po obu stronach drogi.

Efekt ekologiczny

Celem przeprowadzonych prac jest powstrzymanie rozprzestrzeniania i zarastania przez barszcz Sosnowskiego powierzchni, w której występuje stanowisko obuwika pospolitego, gatunku objętego ochroną ścisłą, a ponadto znajdującego się w załączniku II dyrektywy siedliskowej. Dodatkowym powodem konieczności usunięcia barszczu Sosnowskiego na terenie obszaru Natura 2000 „Prokowo”, oprócz względów przyrodniczych i ochroniarskich (por. art. 120 ust 1 ustawy o ochronie przyrody), jest zamieszczenie tej rośliny na liście gatunków inwazyjnych, wymagających w naszym kraju zwalczania (rozporządzenie Ministra Środowiska z 2014 r.). Jest to gatunek, który stwarza zagrożenie dla zdrowia i bezpieczeństwa ludzi, posiadając właściwości parzące i trujące. Silne owłosienie jego łodyg i liści, w kontakcie ze skórą człowieka, zwłaszcza w upalne dni, przy silnej insolacji, powodują poważne oparzenia, prowadzące do powstawania trudno gojących się ran.

17) Zmniejszenie uciążliwości występowania populacji kormorana w woj. pomorskim.

Efekt rzeczowy

Działania ograniczające sukces lęgowy kormorana przeprowadzono w kolonii lęgowej na terenie Leśnictwa Kąty w Nadleśnictwie Elbląg - gmina Sztutowo poza otuliną i rezerwatem przyrody „Kąty Rybackie” poprzez pokrycie zniesień środkiem zatykającym pory jaj (olejem jadalnym); prace wykonano na 20 drzewach.

Efekt ekologiczny

Prace związane z ograniczeniem rozprzestrzeniania się oraz uciążliwości kolonii lęgowych kormorana – gatunku konfliktowego wykonywano na terenie Leśnictwa Kąty w Nadleśnictwie Elbląg - gmina Sztutowo poza otuliną i rezerwatem przyrody „Kąty Rybackie”. Polegały one na pokrywaniu zniesień kormorana środkiem zatykającym pory jaj. Prowadzone prace powstrzymują dalszą ekspansję kolonii kormoranów w Kątach Rybackich w kierunkach zachodnim i wschodnim, co skutkuje ograniczeniem konfliktu pomiędzy przedstawicielami lokalnych społeczności a służbami odpowiedzialnymi za nadzór nad funkcjonowaniem ochrony gatunkowej. Innym aspektem realizowanego zadania jest zmniejszenie presji omawianego gatunku na ichtiofaunę zbiorników wodnych znajdujących się w zasięgu kolonii.

5. Ochrona gatunkowa - ochrona czynna

- 1) Przesadzanie osobników groszku wielkoprzylistkowego *Lathyrus pisiformis* z pobocza drogi gminnej przebiegającej wzdłuż południowej granicy rezerwatu przyrody „Opalenie” na stanowiska w granicach rezerwatu „Opalenie”**

Efekt rzeczowy

W ramach zadania:

- przesadzono 11 skupisk groszku obejmujących 50 osobników;
- oznaczono przesadzone osobniki w sposób umożliwiający ich późniejszą identyfikację;
- pielęgnowano przesadzone osobniki – (kilkukrotne podlewanie);
- usuwano gatunki inwazyjne (trzcinnik) w płatach sąsiadujących ze stanowiskami groszku (3 razy);
- sporządzono raport z realizacji działania.

Efekt ekologiczny

Groszek wielkoprzylistkowy *Lathyrus pisiformis*, gatunek objęty ochroną ścisłą (wymagający ochrony czynnej) oraz ujęty w Polskiej czerwonej księdze roślin z kategorią VU (narażony) występuje w Polsce na kilku stanowiskach, w tym na jednym w województwie pomorskim. Stanowisko pomorskie zlokalizowane jest w pasie drogowym drogi gminnej, wzdłuż południowej granicy rezerwatu „Opalenie”. Populacja groszku występująca na tym stanowisku obejmuje około 20% populacji krajowej. Liczebność populacji na tym stanowisku waha się w granicach od około 120 do 320 osobników. W dużym stopniu wielkość ta jest uzależniona od prac wykonywanych na poboczu drogi służących jej utrzymaniu i zapewnieniu bezpieczeństwa. Zdarza się, że w trakcie tych prac zniszczone zostaje nawet 20-25% populacji groszku. Dlatego też, dla zachowania stanowiska groszku oraz zapewnienia bezpieczeństwa użytkowników drogi publicznej za konieczne uznano podjęcie działań mających na celu stopniowe przemieszczenie części populacji narażonej na zniszczenie z pasa drogowego do rezerwatu. Zadania zaplanowano na kilka etapów, tak aby ewentualne niepowodzenie nie spowodowało zagrożenia dla populacji groszku. W roku 2015 przesadzono 50 osobników, tj. około 20% populacji groszku wielkoprzylistkowego ze stanowiska przy rezerwacie „Opalenie”. Warunki i efekty metaplantacji były monitorowane; zadanie zostało zrealizowane z powodzeniem, tj. wszystkie przesadzone osobniki przeżyły.

2) Nadzór merytoryczny nad przesadzaniem osobników groszku wielkoprzylistkowego *Lathyrus pisiformis* z pobocza drogi gminnej przebiegającej wzdłuż południowej granicy rezerwatu przyrody „Opalenie” na stanowiska w granicach rezerwatu „Opalenie”

Efekt rzeczowy

- oceniono całą populację groszku przed przesadzeniem (około 275 osobników);
- wytypowano osobniki do przesadzenia oraz miejsca do metaplantacji ;
- nadzorowano przesadzanie groszku (50 osobników);
- oceniono stan zdrowotny przesadzonych osobników;
- oceniono populację groszku poza miejscem metaplantacji;
- oceniono efekty przeprowadzonych działań;

- ustalono zakres prac na rok 2016.

Efekt ekologiczny

- Dokonano oceny całej populacji groszku wielkoprzylistkowego na stanowisku koło rezerwatu „Opalenie”; liczenie wiosenne wykazało 275 osobników, liczenie letnie – 293 osobników. Monitoring nad wykonaniem zadania obejmujący okres przed przesadzeniem, w trakcie zadania i ocenę efektów wykazał, że liczba osobników przesadzonych i żywych po upływie 1 miesiąca jest taka sama, co oznacza, że efekty metaplantacji są pozytywne.
- W trakcie metaplantacji wybierano stanowiska o nieco odmiennych warunkach ekologicznych (zwłaszcza świetlnych). Ocena stanu przesadzonych osobników w trakcie sezonu 2015, w warunkach znacznej suszy, wskazywała na lepszy stan zdrowotny groszków posadzonych w warunkach większego zacienienia. Monitoring w następnych latach pozwoli na wytypowanie optymalnych warunków siedliskowych dla tego gatunku.

3) Monitoring stanowisk zwierząt chronionych

Efekt rzeczowy

- 1) „Monitoring stanowisk miejsc rozrodu i regularnego przebywania ptaków chronionych objętych ochroną strefową na terenie województwa pomorskiego w sezonie lęgowym 2014 roku”.

W ramach monitoringu określono sukces lęgowy 240 miejsc występowania najcenniejszych gatunków zwierząt znajdujących się Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 06 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (*Dz. U. z 2014 r., poz. 1348*), t.j. bocian czarny, orzeł bielik, puchacz, kania ruda i czarna, orlik krzykliwy.

- 2) „Monitoring stanowisk miejsc rozrodu i regularnego przebywania ptaków chronionych objętych ochroną strefową na terenie województwa pomorskiego z uwzględnieniem miejsc występowania i rozrodu włośчатки i sóweczki w sezonie lęgowym 2015 roku”

W ramach monitoringu określono sukces lęgowy 253 miejsc występowania najcenniejszych gatunków zwierząt znajdujących się Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 06 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (*Dz. U. z 2014 r., poz. 1348*), t.j. bocian czarny, orzeł bielik, puchacz, kania ruda i czarna, orlik krzykliwy, jak również sóweczki i włośчатки.

Efekt ekologiczny

Poznanie miejsc występowania, w szczególności gatunków zagrożonych, występujących na nielicznych stanowiskach w Polsce, znajdujących się w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt umożliwia podejmowanie odpowiednich działań ochronnych w przypadku ich

zagrożenia, jak również zabezpiecza miejsca gniazdowania poprzez ochronę starego drzewostanu wokół gniazda przed niekorzystnymi dla ptaków zmianami (strefa ochrony całorocznej) oraz zapewnia ptakom spokój i bezpieczeństwo w okresie lęgów (strefa ochrony okresowej).

Końcowym efektem monitoringu jest ustalenie miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt gatunków chronionych poprzez wyznaczenie strefy ochrony całorocznej i okresowej, których granice ustala Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

4) Pomoc doraźna dla gatunków zwierząt chronionych, w tym zabezpieczenie miejsc lęgowych dla bociana białego.

Efekt rzeczowy

Instalacja 8 platform pod gniazda bociana białego w niżej wymienionych miejscowościach:

- ⇒ Chwarzenko 20, gm. Stara Kiszewa,
- ⇒ Zamek Kiszewski 1, gm. Stara Kiszewa,
- ⇒ Drewnica, ul. Główna 29, gm. Stegna,
- ⇒ Budowo 30, gm. Dębica Kaszubska,
- ⇒ Czerwieniec 10 B, gm. Potęgowo,
- ⇒ Wierciny 6 w gminie Nowy Dwór Gdański,
- ⇒ Morzeszczyn, ul. 22 Lipca 18,
- ⇒ m. Dąbrówka 3, gm. Dziemiany.

Efekt ekologiczny

Czynna ochrona polega na zabezpieczeniu miejsc lęgowych bociana białego poprzez instalacje na obiektach budowlanych specjalnej konstrukcji pod jego gniazda. Montaż sztucznych platform umożliwi zachowanie zagrożonych stanowisk lęgowych w tych samych miejscach i w ten sposób zwiększa znacznie sukces lęgowy.

5) Działania minimalizujące szkody wyrządzane przez gatunki chronione

Efekt rzeczowy

Zabezpieczenie działki prywatnej położonej w m. Swornegacie w gminie Chojnice, stanowiącej uprawę, siatką do grodzenia upraw leśnych, przed działalnością bobrów.

Efekt ekologiczny

Grodzenie drzew i upraw siatką minimalizuje lub całkowicie eliminuje szkody bobrowe. Odpowiednie zabiegi i urządzenia stosowane w celu ograniczenia szkód bobrowych, pozwalają na całkowite i trwałe unikanie znaczących szkód wynikających z działalności bobrów. W wielu przypadkach są one znacznie bardziej skuteczne i tańsze niż bezpośrednia walka z bobrami i próby niszczenia ich budowli. Wartościowe jest również to, że bobry pozostają na miejscu, wywierając często korzystny wpływ na środowisko. W dalszym ciągu

zajmują miejsce potencjalnego osiedlania się innych rodzin bobrów i w pewnym stopniu są pod kontrolą.

6) Ochrona czynna jerzyka

Efekt rzeczowy

Zakupiono 250 sztuk budek lęgowych dla jerzyków. Budki są sukcesywnie zawieszane na budynkach ramach zgłoszeń o zapotrzebowanie przez osiedla mieszkaniowe i wspólnoty.

Efekt ekologiczny

W ostatnich latach masowo ociepla się ściany i stropodachy budynków mieszkalnych. Prace te powodują eliminację miejsc rozrodu jerzyka, wskutek czego populacja tego gatunku maleje w szybkim tempie.

Przedmiotowe działania mają na celu utrzymanie różnorodności biologicznej, w szczególności tych gatunków ptaków, których okres lęgowy związany jest prawie wyłącznie z miejscami zlokalizowanymi w budynkach położonych na terenie miast oraz podniesienie świadomości mieszkańców osiedli na temat potrzeby czynnej ochrony fauny.

7) Pomorski Ośrodek Rehabilitacji Dzikich Ptaków i Drobnych Ssaków „Ostoja”

Efekt rzeczowy

- ⇒ zatrudnienie pielęgniarzy i pracowników technicznych,
- ⇒ opieka weterynaryjna,
- ⇒ leczenie i rehabilitacja,
- ⇒ zakup leków i karmy,
- ⇒ transport,

W ramach dofinansowania w 2014 roku przyjęto, leczono i rehabilitowano 60 sztuk ptaków i ssaków.

Efekt ekologiczny

Ochrona ex situ gatunków zwierząt poza miejscem ich naturalnego występowania, zmierzającym do przywrócenia osobników tych gatunków do środowiska przyrodniczego, jak również podejmowanie działań ochronnych mających na celu ocalenie i zapewnienie trwania szczególnie zagrożonych gatunków.

8) Inwentaryzacja występowania chronionych gat. porostów w obrębie zadrzewień przydrożnych

Efekt rzeczowy

W ramach zadania dokonano inwentaryzacji wybranych alei przydrożnych na terenie województwa pomorskiego z udziałem specjalisty lichenologa. Rozpoznano skład

gatunkowy oraz rozmieszczenie porostów z przypisaniem gatunków do poszczególnych siedlisk (drzew); określono ich liczebność oraz stan zachowania (zdrowotności) plech, przedłożono informację nt. stanu zagrożenia poszczególnych gatunków; oznaczono gatunki oraz przedstawiono, w formie mapowej, położenie drzew będących siedliskami porostów wraz z pomiarem obwodu ich pni na wysokości 1,3m; wskazano najcenniejsze obiekty objęte inwentaryzacją zadrzewień w zakresie ochrony występujących tam porostów.

Do przeprowadzenia inwentaryzacji wybrano drogi:

droga na odcinku: Dzierżgoń – Tywęży – Balewo – Dworek – Mikołajki Pomorskie

droga na odcinku: Stare Miasto – Kielmy – Protajny – Nowy Folwark

droga wojewódzka nr 523, na odcinku: Gardeja – Olszówka – Czarne Dolne

droga na odcinku: Bądki – Krzykosy – Wandowo – Jaromierz

droga na odcinku: Wejherowo – Bolszewo – Zamostne – Kostkowo – Mierzyno – Gardkowice – Łętowo – Słajkowo – Przebendowo

droga wojewódzka nr 224, na odcinku: Wejherowo – Szemud

droga na odcinku: Luzino – Strzecz

droga na odcinku: Smażyno – Wejherowo

droga na odcinku: Luzino – Zelewo – Zamostne – Domatówko – Darżlubie

droga na odcinku: Garczegorze – Obliwice – Łebień – Kopaniewo – Roszczyce – Bargędzino

droga na odcinku: Chocielewko – Redkowice – Janowiczki – Janowice

Efekt ekologiczny

Efektem ekologicznym inwentaryzacji alei przydrożnych na terenie województwa pomorskiego jest lepsze poznanie siedlisk wielu chronionych gatunków, szczególnie porostów. Dzięki zebraniu danych poznano rozmieszczenia gatunków porostów objętych ochroną w obrębie inwentaryzowanych odcinków, co pozwoliło poszerzyć wiedzę na ich temat i pomoże w skuteczniejszej ich ochronie. Zebrany materiał przydatny będzie także do oceny stanu poszczególnych gatunków porostów, ich liczebności i częstości występowania na drzewach przydrożnych, dla postępowań administracyjnych w zakresie odstępstw od zakazów i zniszczenia osobników oraz siedlisk gatunków objętych ochroną.

6. Zakup i montaż tablic informujących o nazwie formy ochrony przyrody dla rezerwatów przyrody i obszarów Natura 2000 oraz tablic informacyjno-edukacyjnych

Efekt rzeczowy:

Montaż tablic urzędowych i informacyjnych miał na celu oznakowanie obszarów chronionych w województwie - rezerwatów przyrody i obszarów Natura 2000 oraz wypełnienie delegacji ustawowej wynikającej z obowiązku zawartego w art. 115 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Efekt ekologiczny

W roku 2015 zostało oznakowanych 8 obszarów Natura 2000 oraz 16 rezerwatów przyrody. Zamontowano również 20 tablic edukacyjnych w tym 17 na terenie rezerwatów przyrody oraz 3 tablice na terenie obszaru Natura 2000 „Mierzeja Sarbska” PLH 220018. Łącznie ustawiono 89 tablic urzędowych, zamontowano 8 tablic urzędowych na już istniejących stelazach oraz posadowiono 20 tablic edukacyjnych.

7. Szkolenie merytoryczne pracowników Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku

Efekt rzeczowy

W ramach zadania Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gdańsku przeprowadziła szkolenie nt. „Ochrona wybranych siedlisk i gatunków priorytetowych Ostoi Słowińskiej PLH 220023 i Pobrzeża Słowińskiego PLB220003 Etap I” oraz „Restytucja i zachowanie ekosystemów nieleśnych w Słowińskim Parku Narodowym”

Efekt ekologiczny

Efektem ekologicznym szkoleń dla pracowników Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku jest podniesienie ich kompetencji wpływające na jakość prowadzonych postępowań oraz skuteczność nadzoru nad formami ochrony przyrody w województwie pomorskim, w tym zachowanie właściwego stanu oraz utrzymanie możliwości trwałego funkcjonowania cennych w skali Pomorza i kraju zbiorowisk roślinnych, siedlisk oraz gatunków chronionych.

8. Popularyzacja wiedzy o walorach przyrodniczych województwa pomorskiego

Efekt rzeczowy

Wykonanie broszury informacyjnej oraz produkcja i emisja spotu promocyjnego

Efekt ekologiczny

W ramach zadania przygotowano spoty promocyjne mające na celu propagowanie filmów edukacyjnych przedstawiających najbardziej unikatowe i charakterystyczne dla województwa pomorskiego elementy przyrodnicze oraz zwrócenie uwagi na różnorodność otaczającego świata.

9. Przygotowanie i udostępnienie informacji nt. form ochrony przyrody, inwentaryzacji przyrodniczych gmin oraz innych danych o środowisku przyrodniczym w technologii GIS z terenu województwa pomorskiego poprzez map serwis z dostępem przez stronę www- etap drugi

- 1) Zakup usługi asysty technicznej w ramach której będą wykonane prace zwiększające poziom funkcjonalności portalu, wdrażane aktualizacje

oprogramowania GIS oraz obsługa techniczna na wypadek awarii. Przygotowanie i udostępnianie danych przyrodniczych za pośrednictwem portalu mapowego. Dostosowanie dokumentacji oprogramowania GIS do specyfiki i funkcjonalności portalu mapowego w RDOŚ

Efekt rzeczowy

W ramach zadania wykonano prace zwiększające poziom funkcjonalności portalu mapowego w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku. Nowe funkcjonalności to: możliwość prezentowania danych nieprzestrzennych np: dokumentów pdf, jpg przypisanych do poszczególnych form ochrony przyrody.

Dodatkowo wdrożono funkcję linkowania stron: RDOŚ w Gdańsku, GDOŚ lub innych korelując wyświetlanie danych przestrzennych z informacjami zawartymi na tych stronach. Wprowadzono poprawki w zakresie funkcjonowania portalu w celu sprawniejszego działania np.: czasu odpowiedzi na zapytania od użytkowników zewnętrznych.

Efekt ekologiczny

Całodobowy dostęp do przyrodniczej bazy danych poprzez serwis „WWW” okazał się bardzo dobrym rozwiązaniem służącym poprawie dostępności do danych przyrodniczych zgromadzonych w RDOŚ w Gdańsku.

W efekcie wykonanych ww. działań portal GIS zyskał nowe funkcjonalności stając się „centrum informacyjnym” z zakresu form ochrony przyrody, inwentaryzacji przyrodniczych, dokumentacji zgromadzonych na innych platformach związanych z ochroną przyrody. Użytkownicy mogą po wybraniu konkretnej formy ochrony przyrody uzyskać dodatkowe informacje w ramach zgromadzonych dokumentów pdf, zdjęć lub też poprzez odpowiednie linki trafić na inne platformy, dokładnie w te ich części zawierające informacje na temat danej formy ochrony przyrody np. Natury 2000.

2) Zakup serwera wraz z systemem operacyjnym i oprogramowanie GIS

Efekt rzeczowy

Zakupiono serwer wraz z systemem operacyjnym oraz aktualizacje oprogramowania GIS typu desktop będącego na wyposażeniu RDOŚ w Gdańsku.

Efekt ekologiczny

Dzięki realizacji tego zadania, czyli zastąpienie działającego w RDOŚ serwera bazy danych GIS na nowy serwer zawierający referencyjną bazę danych w zakresie form ochrony przyrody (rejestr form ochrony przyrody) i inwentaryzacji przyrodniczych oraz innych danych środowiskowych zyskano większą szybkość i sprawność działania oraz nowy zasób pamięci dyskowej na gromadzenie danych przyrodniczych. Dodatkowo zyskano nowe funkcjonalności w ramach zakupu aktualizacji oprogramowania GIS, dzięki którym możliwe jest sprawniejsze i efektywniejsze przetwarzanie przestrzennych danych przyrodniczych. Wpływa to na podwyższenie sprawności i efektywności w przygotowaniu tych danych do udostępnienia ich użytkownikom zewnętrznym.

10. Zakup samochodu

Efekt rzeczowy

Zakup samochodu na potrzeby Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku.

Efekt ekologiczny

Planowany zakup samochodu daje możliwość udziału w procedurach tworzenia i realizacji planów zadań ochronnych i planów ochrony obszarów Natura 2000 oraz rezerwatów przyrody, w których niezbędny będzie udział pracowników Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku.

Realizacja zabiegów związanych z utrzymaniem we właściwym stanie zachowania najcenniejszych obiektów przyrodniczych województwa pomorskiego wymaga częstych wyjazdów do poszczególnych miejsc położonych w różnych częściach województwa. Pojazdy Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gdańsku dotychczas wykorzystywane do zadań związanych z obsługą sieci Natura 2000, rezerwatów przyrody oraz ochrony najcenniejszych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków chronionych i ich siedlisk wykazują znamiona znacznego wyeksploatowania, co poważnie utrudnia skuteczny nadzór nad zasobami przyrodniczymi regionu.

Sprawną realizacją opisanych wyżej celów skutkować będzie utrzymaniem odpowiedniego stanu zachowania chronionych siedlisk i gatunków w obrębie województwa pomorskiego, a tym samym pozytywnie wpłynie na stan różnorodności biologicznej Pomorza.

11. Wykonanie badań w celu wyeliminowania negatywnych skutków oddziaływania na środowisko

- 1) Postępowanie wyjaśniające nr RDOŚ-Gd-WSI-I.510.8.2014.JC na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2014r. poz. 210 ze zm.), w sprawie bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku w związku z zanieczyszczeniem brzegu morskiego styropianem między miejscowościami Kuźnica i Jurata na plażach Zatoki Puckiej
- 2) Postępowanie wyjaśniające nr RDOŚ-Gd-WSI-I.510.55.2012.AK.IG. na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2014r. poz. 210 ze zm.), w sprawie bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku w związku ze zdeponowaniem odpadów niebezpiecznych w wyrobisku poeksploatacyjnym w żwirowni „Ełganowo” w m. Ełganowo, gmina Trąbki Wielkie.

Efekt rzeczowy

- 1) Wykonano 2 opinie pn.

- „Ocena wpływu zanieczyszczenia odpadami ze styropianu siedliska Natura 2000 kidzina na brzegu morskim kod 1210 na plażach Zatoki Puckiej na odcinku Kuźnica - Jastarnia w okresie od lutego do kwietnia 2014r.”
 - „Ocena wpływu zanieczyszczenia odpadami ze styropianu siedliska Natura 2000 kidzina na brzegu morskim kod 1210 na plażach Zatoki Puckiej na odcinku Kuźnica - Jastarnia w okresie od maja do czerwca 2014r.”
- 2) Wykonano Koreferat do opracowania „Koncepcja prac zapobiegawczych i zabezpieczających przed zagrożeniem szkodą w środowisku w rejonie kopalni żwiru, w związku ze zdeponowaniem odpadów niebezpiecznych w wyrobisku poeksploatacyjnym w zwirowni „Ełganowo” w m. Ełganowogmina Trąbki Wielkie”

Efekt ekologiczny

- 1) W związku z prowadzonym postępowaniem wyjaśniającym nr RDOŚ-Gd-WSI-I.510.8.2014.JC wystąpiła konieczność wykonania specjalistycznych ekspertyz - opinie objęły monitoring plaż Zatoki Puckiej na odcinku Kuźnica - Jastarnia łącznie w okresie od marca do czerwca 2014 r. Monitoring był prowadzony przez doświadczonego naukowca doktora nauk biologicznych, specjalisty od oceny stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków roślin, a przedmiotowe opinie dotyczyły oceny siedliska Natura 2000 kidzina na brzegu morskim. W efekcie po 5-miesięcznej obserwacji brzegów Zatoki Puckiej na podstawie wniosków zawartych w ww. opinii RDOŚ w Gdańsku wydał postanowienie z dnia 19.08.2014r. o odmowie wszczęcia postępowania w sprawie bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku.
- 2) W związku z prowadzonym postępowaniem niezbędna była ocena prawidłowości ww. Koncepcji opracowanej na zlecenie Gminy Trąbki Wielkie ze względu na przyjęcie przez RDOŚ w Gdańsku wniosków zawartych w ww. Koncepcji, potwierdzonych w Koreferacie, jako podstawy do wydania decyzji z dnia 17.09.2014 r. nakładającej na podmiot korzystający ze środowiska prowadzenie pomiarów zawartości substancji w wodzie podziemnej i powierzchniowej oraz osadach dennych na obszarze, na którym występuje bezpośrednie zagrożenie szkodą w środowisku wodnym, w rejonie zwirowni „Ełganowo” i jej sąsiedztwie, w Ełganowie, Gmina Trąbki Wielkie, powiat gdański.